

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2016-10-18

Erik Ageberg

Ku2016/01778/DISK

Remissyttrande Promemorian utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

Företagarna har getts möjligheten att yttra sig om ovan rubricerade utkast till lagrådsremiss och får lämna nedanstående synpunkter.

Regeringen föreslår en ändring i diskrimineringslagen (2008:567) avseende bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Från diskrimineringsförbudet undantas idag företag som vid förra kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare och verkar inom området varor och tjänster. I regeringens förslag ska även dessa företag omfattas av förbudet om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten. Ändringen i diskrimineringslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Företagarna avstyrker förslaget.

Näringslivets utveckling

Vid diskrimineringslagens införande i Prop. 2007/08:95 och ändringen av den samma i prop. 2013/14:198 framgår att förbudet om skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet inte bör gälla för små företag. Regeringen framförde regelförenkling och en minskad administrativ börda för mindre företag samt förutsättningarna för näringslivets utveckling som skäl till att undanta företag med färre än 10 anställda från reglerna. Att få fler och växande småföretag var en prioriterad fråga för regeringen och näringslivets utveckling syftade därför till att fyra av fem jobb skapas i småföretag. Regelkrångel och administrativa bördor är tydliga hinder för att små företag ska växa varför dessa hinder bör avhjälpas. Sedan diskrimineringslagen (2008:567) och ändringarna i den samma har trätt i kraft har inte näringslivets utveckling förändrats nämvärt. Företagarna ställer sig därför frågande till varför denna hänsynen för näringslivets utveckling inte längre skulle vara giltig.

Diskriminering konstateras inte vara ett problem bland mindre företag

I promemorian konstaterar regeringen att diskrimineringsombudsmannens bedömning att lagändringen om bristande tillgänglighet redan efter mindre än ett år haft effekt och har ökat intresset för hur tillgänglighet kan förbättras. Likaså hänvisar promemorian till Konsumentverkets rapport *Butikschefernas syn på tillgänglighet 2015* (Rapport 2016:1) där sju av tio butikschefer anser att tillgänglighetsfrågor är ett område som har hög prioritet. Däremot nämner inte promemorian att bristande tillgänglighet i mindre företag skulle utgöra ett problem. Trots avsaknaden av

underlag tycks regeringen konstatera att det finns anledning att tro att diskriminering i form av bristande tillgänglighet utgör ett problem bland mindre företag. Likaså konstaterar regeringen svepande att det finns ett behov av att fortsätta stärka lagstiftningen som rör diskriminering. Vidare fastställer regeringen att undantagen i lagen bör vara väl motiverade och med beaktande av de speciella förutsättningar som gäller för olika samhällsområden. Det är, enligt regeringen, inte motiverat med ett fortsatt undantag för de minsta företagen. Företagarna vill framföra att regeringen inte tycks ha gjort någon som helst avvägning eller motivering som grund för att ta bort undantaget för de allra minsta företagen.

Regeringen framför exempel på vilka åtgärder som kan tänkas krävas, så som att läsa upp en restaurangmeny för gäster med synnedsättning eller att hålla upp en dörr för en kund. Med denna typ av exempel antyder regeringen att detta inte görs av mindre företag och att det utgör ett så stort problem att det motiverar lagstiftning. Det tyder på en mycket bristande insyn i företagandets villkor.

Skälighetsbedömningen

Regeringen bedömer att förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet på grund av skälighetsbedömningens utformning inte medfört några betungande konsekvenser för de företag som omfattas av förbudet. Företagarna vill framföra att regeringens konstaterande inte är direkt överförbart till mindre företag då den skälighetsbedömning som regeringen hänvisar till inte prövats mot de mindre företagen. Att bedöma skäligheten för små företag är inte det samma som att göra det för större. Verkligheterna är väsensskilda.

Skälighetsbedömningen ska särskilt beakta arbetsgivarens eller verksamhetsutövarens ekonomi och övriga förhållanden. Kostnaden ska ställas i relation till verksamhetsutövarens ekonomiska situation. Om en verksamhetsutövare saknar möjlighet att bära kostnaden för en viss åtgärd kan den inte anses skäligen att kräva. Inte heller kan sådana åtgärder krävas som skulle få stora konsekvenser på verksamheten i övrigt.

Det är givetvis välkommet att regeringen försöker ta hänsyn till företagares verksamhet och resultat. Dessvärre ter sig förutsebarheten i en skälighetsbedömning av verksamhetens ekonomi är mycket bristfällig. Förmågan och möjligheterna att bedöma företagets ekonomi, inte minst bland de mindre företagen, är hos myndigheter mycket låg. Rimligen är det svårt för personer som inte är direkt insatta i verksamheten att avgöra hur en långsiktig ekonomisk plan för företaget ser ut. Ett företag med god ekonomi riskerar också i praktiken att bli bestraffat jämfört med ett företag med sämre ekonomi eftersom en bättre ekonomisk situation kan leda till ökade och tidigare oförutsedda krav. Detta trodde vara i stark kontrast till regeringens politik.

Utöver detta framkommer en tydlig prövningsproblematik i hur det avgörs om det är skäligen för ett företag att vidta åtgärder och i så fall i vilken utsträckning.

Skälighet är inte statiskt utan i kontinuerlig förändring. Det innebär att något som inte är skäligen idag kan vara det imorgon. I prop. 2013/14:198 används särskilt

anpassade format, så som storstil och Daisy – en internationell standard för digitala talböcker – som exempel på åtgärder i fråga om information och kommunikation. För verksamheter där detta idag inte är tillämpligt kan det mycket väl komma att bedömas som skäligt i framtiden. Denna typ av brist på transparens för förutsebarhet har potentiellt stora effekter för de mindre företagen.

Konsekvens- och kostnadsanalys

Enligt regeringen omfattar förslaget över 90 procent av företagen i Sverige. Regeringen konstaterar svepande att de åtgärder som kan komma att krävas som en följd av förslaget är av det enklare slaget och att endast skäliga åtgärder kan krävas. Det finns enligt regeringen över 800 000 företag inom området varor och tjänster som har en positiv omsättning. Förslaget kommer främst att röra företag inom detaljhandel, hotell- och restaurangverksamhet och transporter.

I promemorian framförs att de största kostnaderna för företagen ligger i att inhämta information om förbudets innebörd och att se över invanda vanor och handlingsätt. Verksamhetsansvariga kan, enligt regeringen, förväntas ha generell förkunskap om förbudet mot diskriminering avseende bristande tillgänglighet då de som arbetsgivare redan i dag berörs av diskrimineringsförbuden som rör arbetslivet. Andra kostnader är exempelvis de personalresurser som tas i anspråk genom personligt stöd och service eller att tillgängliggöra information eller anpassad kommunikation, samt åtgärder i den fysiska miljön. Ovanstående exempel är alltså tydliga kostnader för företagen. Gemensamt för dessa kostnader är också osäkerheten och bristen på förutsebarhet. Ett litet företag har inte heller råd att avvakta en skälighetsbedömning eller ett domslut. Osäkerhetsmomentet riskerar att leda till att företagen avvaktar expansion i personal och investeringar. De samhällsekonomiska konsekvenserna riskerar följaktligen att vida överstiga de konsekvenser regeringen redogör för i promemorians konsekvens- och kostnadsanalys.

Förslaget innebär även, som regeringens konstaterar, att flera fall av diskriminering kan komma att prövas i domstol. Denna typ av osäkerhet är direkt skadlig för småföretag, samtidigt som domstolssystemet belastas ytterligare. Regeringen hävdar dock att förslaget är av mycket begränsad omfattning i relation till domstolarnas verksamhet som helhet. Även om det är en begränsad omfattning för domstolväsendet är en domstolsprövning för den enskilde företagaren en synnerligen omvälvande upplevelse förknippad med stor osäkerhet, brist på förutsebarhet och i värsta fall förknippad med stora kostnader. Likaså finns det, som regeringen beskriver, en hög sannolikhet för att flera företag med få anställda kommer att anmälas till diskrimineringsombudsmannen, med samma konsekvenser som följd.

Regeringen konstaterar att konkurrensen inom området varor och tjänster inte kommer att påverkas av att undantaget tas bort. Men med regeringens förslag kan ett företag med svag ekonomi prioritera annan verksamhet framför åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Företag med god ekonomi kan inte göra det samma. Att regeringen konstaterar att konkurrensen då inte påverkas är därför

anmärkningsvärt. Förslaget har enligt Företagarna tydliga och negativt snedvridande konkurrens effekter för mindre företag, för företag med god lönsamhet, samt för företag i vissa branscher och sektorer.

Regeringen menar att stat, kommun och landsting kan göra besparingar om en person med funktionsnedsättning exempelvis kan göra sina inköp och ta del av tjänster självständigt och utan behov av stödinsatser. Regeringens förhoppning är följaktligen att föra över kostnader från stat, kommun och landsting till det privata näringslivet.

Precis som regeringen konstaterar är det svårt att beräkna de kostnader som kan uppstå eftersom de beror på faktorer så som förkunskap och omfattning av kontakter med personer med olika funktionsnedsättningar. Trots detta konstaterar regeringen att förbudet inte kommer att ha några betydande kostnader för företag. Inte heller kommer förslaget, enligt regeringen, att innebära några betydande administrativa kostnader för företagen. Regeringen går så långt att de beskriver kostnaderna som försumbara.

Regeringens konsekvens- och kostnadsanalys måste anses vara mycket bristfällig och kan därför inte ligga till grund för lagstiftning eller en bedömning av förslagens effekter. Promemorian visar också på en oförståelse från regeringens sida för hur näringslivsklimatet och småföretagens verklighet ser ut.

Företagarna avstyrker förslaget.

Patrik Nilsson
Chef Analys & Opinion

Erik Gustaf Ageberg
Utredare